

Bűncselekmény, szabálysértés

Alapszabály, hogy mindent szabad tenned, amit a törvény nem tilt. Ebből következően azt a tettet, magatartást, esetleg mulasztást büntetik, amely a társadalomra veszélyes, s amelyet a törvény bűncselekményként vagy a jogszabály szabálysértésként meghatároz.

A legfontosabb bűncselekménycsoportok:

- *emberiség elleni bűncselekmények;*
- *személy elleni bűncselekmények (élet, testi épség, emberi méltóság, szabadság stb.);*
- *közlekedési bűncselekmények;*
- *házasság, család, ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények;*
- *államigazgatás, igazságszolgáltatás és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények;*
- *közrend elleni bűncselekmények;*
- *gazdasági bűncselekmények;*
- *vagyon elleni bűncselekmények.*

Bűncselekményt el lehet követni **gondatlanságból, szándékosan**, és úgy hogy **elmulasztasz** megtenni valamit, amit a törvény szerint meg kéne tenned.

A bűncselekmény lehet **büntett vagy vétség**: a büntett a súlyosabb, olyan cselekmény, melyet szándékosan követtek el, és kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés jár érte.

Minden olyan cselekmény, amely nem minősül büntettnek, vétség (kétévi szabadságvesztéssel, vagy enyhébb büntetéssel jár). A szabálysértés a mindennapi élet kevésbé súlyos normáinak megszegését jelenti (például, ha nem a zebrán mész át).

Szabálysértés

Az enyhébb súlyú büntetendő cselekmények a szabálysértések. Csak jogszabály (törvény, kormányrendelet, miniszteri rendelet és önkormányzati rendelet) minősíthet egy magatartást szabálysértéssé. A rendőrség, más hatóságok (például ÁNTSZ, Tűzoltóság, Munkaügyi Felügyelőség stb.) valamint a települési önkormányzatok jegyzői járnak el

szabálysértési hatóságként. A szabálysértési büntetést és intézkedést megállapító határozat ellen bírósághoz lehet fordulni.

Tanulók által elkövetett bűncselekmények

A tanulók által az iskolában elkövetett cselekményekkel foglalkozunk elsősorban, de természetesen bizonyos mértékig érinteni kell az iskolán kívül elkövetett cselekményeket is, különös tekintettel arra, hogy e két terület, összefügg egymással.

Vagyon elleni bűncselekmények

E témakörnél először azt érdemes tisztázni, hogy a vagyon elleni cselekmények közül, melyek bűncselekmények, és melyek azok, amelyeket a társadalom szintén szankcióval akar sújtani, de nem a büntetőjog eszközeivel. Számos bűncselekmény enyhébb formája úgynevezett szabálysértésként jelenik meg a magyar jogrendszerben. A szabálysértésekről szóló törvény határozza meg, hogy mely cselekmények tartoznak hatálya alá, és a Btk. pedig azt, hogy ha ugyanaz a tényállás már bűncselekményt valósít meg.

A vagyon elleni bűncselekmények igen nagy része, így a gyakran előforduló lopás, rongálás, sikkasztás, csalás stb. egy elkövetési értékhatárig, jelen esetben 10.000,- Ft-ig csak szabálysértés, és szankciója a szabálysértési törvénynek /a Btk-nál jóval enyhébb/ következmény-rendszere szerint alakul / például pénzbírság kiszabása /. Mindez azonban csak akkor igaz, ha nem járul valamilyen alapvető minősítő körülmény a cselekményhez /például ún. dolog elleni erőszak, üzletszerűség/ - ekkor ugyanis már a szabálysértési értékhatár alatti elkövetéskor is bűncselekmény valósul meg. (Természetesen a szabálysértés/bűncselekmény elhatárolás nem csak a vagyon elleni cselekményeknél létezik -ahol lehet, erre külön is kitérünk -, most csak érdekességképpen jelezzük, hogy például az ittas vezetésnél is az ittaság mértéke szerint létezik ilyen elhatárolás stb.).

A vagyon elleni bűncselekmények közül a legjellemzőbbnek **a lopást** vehetjük. Sajnos ez a cselekmény aránylag gyakran előfordulhat az iskolákban.

A Btk. 316. § (2) bekezdése alapján, aki a lopást szabálysértési értékhatár alatti elkövetési értékre, de bünszövetségben, vagy közveszély színhelyén, vagy dolog elleni erőszakkal (pl. betöréssel), vagy üzletszerűen, vagy még több más módon követi el, vétségért (vagyis bűncselekményért) büntetendő két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű

munkával, vagy pénzbüntetéssel. Természetesen, mint mindig, a Btk. általános előírásai is érvényesek a büntetési tételekre is - így a fiatalokorra vonatkozóak szintén.

Amennyiben a lopást kisebb értékre követik el ez jelenleg 10.001 Ft-tól- 200.000 Ft-ig terjedő érték-tartomány akkor is két évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható az elkövető.

Ha az elkövetési érték nagyobb értékre történik (vagyis az elkövetési érték a 200.001 Ft és a 2 millió forint közé esik), büntett miatt már három évig terjedő szabadságvesztés is kiszabható.

Természetesen minden elkövetési értékre, ha az előzőekben konkrétan is leírt négy fajta minősítő körülmény legalább egyike is megállapítható, akkor mindig egy fokkal súlyosabban minősül a bűncselekmény.

A végigsorolás igénye nélkül érdemes még megemlíteni (annak ellenére, hogy ezeknek már az iskolákban aligha van jelentősége), hogy további érték-tartományok is léteznek. A Btk. 138/A. § szerint az elkövetési érték:

- a **kár jelentős**, ha kétmillió forintot meghalad, de ötvenmillió forintot nem halad meg,
- **különösen nagy**, ha ötven és ötszázmillió forint közötti,
- **különösen jelentős**, ha ötszázmillió forintot meghalad.

A lopás

A lopás aránylag egyszerű tényállás, azonban nem árt megemlíteni egy-két problémát.

Amennyiben kiderül, hogy valaki - például egy öltöző szekrényből - mekkora összeget akart eltulajdonítani (mert például kifigyelte a társát) - akkor a cselekmény kísérleti szakja olyan elkövetési értékhatár szerinti minősítésű lesz, ami az eredeti cél szerinti összeg. Ugyanilyen példa, hogy ha valaki társa zsebéből akar ellopni valamit, de a zseb üres. Mindenképpen kísérleti szakba kerül az eset, tehát nem lehet arra hivatkozni, hogy nem történt semmi, ráadásul, ha kiderül, hogy 10.000,- Ft feletti értékhatár feletti összegre, vagy értékre vonatkozott a sikertelen lopási szándék, akkor még komolyabb minősítés is elképzelhető (például ha, az iskola sérelmére sikertelenül elkövetett cselekmény elkövetési értéke a

200.000,- forintot meghaladja). Mindehhez érdemes tudni, hogy kísérlet esetén is ugyanazok az értékhatárok, minősítések, büntetési tételkeretek kerülnek előírásra, mint a befejezett bűncselekményeknél - legfeljebb a kísérletet enyhítő körülményként veszik figyelembe.

Ugyancsak érdekes a bűnsegéd szerepe az ügyekben. Hiába gondolja esetleg egy fiatal, hogy mentesül a büntetőjogi felelősség alól, ha maga nem vesz el semmit, hanem esetleg csak figyélssel segíti a bűncselekmény elkövetését, ez is felelősségre vonással jár, csak nem tettesként, hanem bűnsegédként.

Szintén érdemes megemlíteni a felbujtás kérdését. Ha valaki tanácsot, javaslatot ad másoknak cselekmény elkövetésére, sőt még biztatja is őket (és ez a biztatás szerepet is játszik az elkövetési szándék kialakításában), akkor felbujtóként vonják felelősségre - vagyis szó sincs arról, hogy azért, mert valaki a cselekmény közelében sem volt, mentesül a felelősségre vonás alól, ha a leírt szerepet töltötte be.

Igyekeztünk az előzőekben tipikusan a fiatalok által tévesen gondolt körülményekre felhívni a figyelmet, azzal az általános tanulással, hogy ha valakinek semmilyen módon sincs köze egy bűncselekményhez, csak az jelentheti a teljes biztosítékot a büntetlenül maradásához.

Rongálás

Tipikus elkövetési magatartás a rongálás. Ezzel kapcsolatban tisztázni kell, hogy mivel ennek a cselekménynek nincs gondatlan elkövetési alakzata, így tehát gondatlan elkövetése nem büntethető, ezért figyelembe kell venni a korábbi cikkben a szándékosságról leírtakat, ahhoz, hogy megállapítsuk, hogy történhetett e egyáltalán rongálás bűncselekménye, vagy csak például fegyelmi felelősségre vonásra van lehetőség, vagy kártérítésre.

Természetesen e cselekményre sincs feljelentési kötelezettség. Csak a szabálysértési 10.000,- forintos értékhatárt meghaladó kárt okozó vagyontárgy megsemmisítés vagy megrongálás esetén merülhet fel egyáltalán, hogy bűncselekményről van szó. Szintén bűncselekmény a 10.000,- forintos értékhatár alatti elkövetés esetén akkor, ha a rongálást bűnszövetségben követik el (tehát ha a cselekményt két vagy több személy szervezeten követi el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre úgynevezett bűnszervezet).

A rongálásnál érdemes megemlíteni néhány különleges minősítő körülményt, melyek ugyan az iskolán kívüli elkövetések körébe tartozhatnak csak, de nem egyszer jellemzően diákok cselekményeinél fordulnak elő. A Btk. 324. §-a szerinti rongálásnak minősített esetei, ha kulturális javak körébe tartozó tárgy, vagy vallási tisztelet tárgya, illetve vallási szertartás végzésére szolgáló épület vagy tárgy, vagy temetési hely, temetkezési emlékhely, illetőleg temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgy megrongálására kerül sor.

Rablás

Ugyancsak a vagyon elleni bűncselekmények körébe tartozik a rablás. A Btk. 321. § (1) bekezdése szerint rablást követ el, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, illetve valakit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez. Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

Sajnos az elmúlt években emelkedik a fiatalkorúak által elkövetett rablások száma. Ennek az emelkedésnek egyik fő oka azoknak a rablásoknak az elkövetése, melyeknél az elkövetők és a sértettek is fiatalok, nem egyszer diákok. Jellemző, hogy értékesebb vagyontárgyakért (például ruházati cikk, táska, illetve óra, walkman stb.) kerül sor rablás elkövetésére

A rablásokkal kapcsolatban fel kell hívni a figyelmet arra, hogy nagyon súlyos bűncselekményről van szó, melynek ún. alapesete is két évtől nyolc évig /!/, míg a legkisebb súlyú minősített esetei is öttől tíz évig /!./ terjedő szabadságvesztéssel sújthatók. Ezek még akkor is igen súlyosak, ha a korábbi cikkből tudható, hogy fiatalkorúak esetében valamivel enyhébb büntetési tételkeretek léteznek. Különösen érdemes szólni arról, hogy az említett rablások többsége eleve minősített esetű, tehát szigorúbb elbírálású, mivel a fiatalok személyiségéből következően legtöbbször kettőnél többen követik el e cselekményeket - ugyanakkor a csoportos elkövetés, tehát amikor legalább hárman követnek el egy cselekményt már minősített esetet jelent a rablásnál.

Sajnos fiatalkorúak nem egyszer kerülnek előzetes letartóztatásba, kapnak végrehajtandó szabadságvesztés büntetéseket ilyen cselekményekért, legtöbbször úgy, hogy nem tudják, hogy milyen súlyos bűncselekményt követnek el, ha körbeállják társukat, és akár csak erőteljes testi épség elleni fenyegetéssel rákényszerítik, hogy valamilyen vagyontárgyát, vagy

vagyon tárgyait adja át. Ez nem gyerekcsíny, hanem rendkívül súlyos bűncselekmény, és erre mindenképpen fel kell hívni a gyerekek figyelmét!

Nagyon lényeges, hogy a korábbiakban említett "óvatos" kapcsolódások egy-egy cselekményhez szintén nagy veszélyt rejtnek magukban. Amennyiben - a többiek miatti szégyenlősségből akár csak - de valaki belátható távolságból követi, vagy nézi rablást elkövető társait, könnyen kerülhet olyan helyzetbe, hogy ún. pszichikai bűnsegédként neki is felelnie kell, mondván, hogy jelenléte erősítően hatott a többiekre. Fel kell hívni a gyerekek, fiatalok figyelmét, hogy el se induljanak ilyen helyekre, és ha esetleg nekiindultak, sürgősen forduljanak vissza, és szakítsák meg a kapcsolatot az elkövetőkkel, a helyszínnel teljes mértékben. Mivel a gyerekek felelősség tudata ilyen jellegű esteknél működik legkevésbé jól, ezért érdemes ezekre a körülményekre felhívni figyelmüket.

Végül meg kell jegyezni, hogy a rablásnál nem számít az elkövetési érték, akár 20 Ft-ra is el lehet követni e bűncselekményt, legfeljebb bizonyos összeghatártól még súlyosabban minősül e cselekmény is.

Jogi és büntetőjogi alapismeretek

Szabálysértés: az a jogellenes cselekvésben vagy mulasztásban megnyilvánuló cselekmény, melyet törvény kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet szabálysértésnek nyilvánít, s amelynek elkövetőit az e törvényben meghatározott joghátrány fenyeget.

Jogos védelem

- Nem büntethető, akinek a cselekménye a saját, illetőleg a mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető **jogtalan támadás elhárításához** szükséges.
- Nem büntethető az sem, aki az elhárítás szükséges mértékét azért lépi túl, mert azt **ijedtségből vagy menthető felindulásból** képtelen felismerni.
- A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt korlátozza az elhárítás szükséges mértékének felismerésében.

A végszükség

- Nem büntethető, aki a saját, illetőleg mások személyét vagy javait közvetlen, másként el nem hárítható **veszélyből menti**, vagy a közérdek védelmében így jár el, feltéve, ha a veszély előidézése nem róható a terhére, és a cselekmény kisebb sérelmet okoz, mint amelynek elhárítására törekedett
- Nem büntethető az sem, aki azért okoz akkora, vagy nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedségből vagy menthető felindulásból **képtelen felismerni a sérelem nagyságát**

Birtokvédelem- A birtok

A birtokvédelemnek három fajtáját ismeri el a jog:

- A jogos önhatalmat
- A hatósági úton,

Az önhatalom gyakorlása történhet

- Saját testi erővel
- Maga által használt eszközzel
- Mechanikai, elektronikai vagy komplex eszközökkel
- Állatok, tipikusan kutya alkalmazásával
- Más személy felkérésével

Jogos önhatalom:

Önhatalommal védhető meg a birtok, akkor ha:

- A birtok ellen intézett közvetlen jogtalan támadás visszaszorítása szükséges
- Elveszett birtok önségéllyel való visszaszerzését teszi szükségessé, hogy más eszköz igénybevételevel járó idővesztés a birtokvédelmet megghiúsítaná

A helyszínbiztosítás

- A helyszínbiztosítás alapvető feladata a bűncselekmények, vagy balesetek helyszínének **változatlan állapotban való fenntartása** annak érdekében, hogy a hatósági eljárás sikere biztosítható legyen.
- A polgárőr ez irányú tevékenysége a hatósági helyszíni szemle megkezdéséig a helyszín elváltoztatásának, illetőleg **megváltoztatásának megakadályozására** szolgál

- Nem egyszerű őrzési feladat, hanem sokoldalú, aktív tevékenység.

A helyszínbiztosítás feladatai:

- Tájékozódás a helyszín körülményeiről
- Rendőrség mentők, tűzoltók értesítése
- Elsősegélynyújtás a sérülteknek
- Vagyonmentés
- Tetten ért elkövető elfogása
- A tanúk helyszínen tartása, illetéktelen személyek eltávolítása
- A helyszín körülhatárolása őrzése

Hivatalos (és közfeladatot ellátó)

- **személy elleni erőszak**
- **Elkövető elfogása**
- **Az elfogás feltételei**
- **Fizikai erőszak alkalmazása**
- **Fizikai erőszak alkalmazása**

Lopás

- Bűnszövetségben
- Közveszély helyszínén
- Üzletszerűen
- Dolog elleni erőszakkal
- (Hatálytalan)
- Helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel, vagy a jogosult (használó) tudta és bejegyzése nélkül bemenne
- Lakást, vagy hasonló helyiséget az elkövetővel közösen használó sérelmére
- Zsebtolvajlás útján
- Másnak a bűncselekmény elhárítására képtelen állapotát kihasználva
- követik el.

A leggyakoribb elkövetési módszerek

- Besurranásos lopások
- Pohár víz kérése
- Házaló árusok
- Hivatalos szervtől érkezőnek adja ki magát
- Segítséget kér
- Nyereményjátékkal kecsegtet

Rongálás

(1) Aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, **rongálást** követ el.

Rablás

(1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítása véget úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, illetőleg valakit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez, büntettet követ el.